

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

Lietuvos Respublikos Vyriausybės
kanceliarijai

Nr.

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai

DĖL BIUDŽETO SANDAROS ĮSTATYMO NR. I-430 2, 5, 6, 10, 14, 18, 19, 20, 26, 27, 30, 31, 32, 33 IR 34 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR 7 STRAIPSNIO PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS ĮSTATYMO PROJEKTO

Vertiname Vyriausybės veiksmus reformuoti strateginio planavimo ir biudžeto formavimo sistemą ir jau atliktus darbus strateginio planavimo srityje – siekis turėti kokybišką, į rezultatus orientuotą biudžeto valdyseną yra racionalaus ir skaidraus valstybės išteklių paskirstymo ir panaudojimo garantas. Susipažinę su Vyriausybės pasitarime ketinamu svarstyti Biudžeto sandaros įstatymo Nr. I-430 2, 5, 6, 10, 14, 18, 19, 20, 26, 27, 30, 31, 32, 33 ir 34 str. pakeitimo ir 7 str. pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektu, teikiame pastebėjimus.

Įstatymo projekto aiškinamajame rašte ir Vyriausybės kanceliarijos Ekonomikos politikos grupės pažymoje nurodoma, jog daromais pakeitimais įgyvendinama:

1. 2019-10-01 valstybinio audito ataskaitoje Nr. FA-8 „2018 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei valstybės biudžeto lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo vertinimas“ pateikta rekomendacija – „peržiūrėti programas, fondus ir įstaigas, finansuojamas iš anksto teisės aktuose nustatyta mokesčių ir kitų pajamų dalimi, įvertinti jų taikymo tikslingumą bei apimtį ir maksimaliai apriboti tokių programų, fondų ir įstaigų skaičių, užtikrinant, kad fiksuotas finansavimas taikomas tik tada, kai jis yra vienintelis objektyviai pagrįstas finansavimo būdas“ ir Konstitucinio Teismo 2020-11-03 nutarimas Nr. KT187-N15/2020 „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymų, kuriais reguliuojamas tam tikrų programų, fondų arba institucijų finansavimas, nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ bei Seimo valdybos 2021-01-11 sprendimas dėl šio nutarimo įgyvendinimo.

Manome, kad numatomos priemonės neužtikrina tinkamo rekomendacijos įgyvendinimo, nes:

1) nepriimti galutiniai sprendimai dėl visų fiksuoto finansavimo atvejų: objektyviai pagrįstų ar nepagrįstų;

2) siūlymas išplėsti biudžetinių įstaigų pajamų sąvoką, nustatant, kad biudžetinių įstaigų pajamoms priskiriamos ir kitos pajamos, kurių panaudojimo tikslinė paskirtis nustatyta Europos Sąjungos teisės aktuose, įstatymuose arba Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimuose, daro ją neaiškią: leidžia manyti, kad dalis valstybės biudžeto pajamų būtų priskirta biudžetinių įstaigų

pajamoms arba šių įstaigų pajamos neatsispindėtų visa apimtimi, apibrėžta įstatymu (pavyzdžiui, Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymas numato, kad įstaigai iš valstybės biudžeto skiriamų lėšų dydis kiekvienais metais sudaro už praeitų metų faktiškai gautų 1 proc. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų pajamų iš gyventojų pajamų mokesčio ir 1,3 proc. iš akcizo pajamų, taigi šia dalimi pajamos nebūtų atskleistos prie gyventojų pajamų mokesčio ir akcizo pajamų arba ta apimtimi nepriskirtos biudžetinių įstaigų pajamoms).

Valstybės kontrolės rekomendaciją, tiesiogiai koreliuojančią su minėtu Konstitucinio Teismo nutarimu, laikytumėme įgyvendinta, kai Vyriausybė, peržiūrėjusi visus fiksuoto finansavimo atvejus, dėl kiekvieno iš jų priims sprendimą – tęsti (galbūt tam tikromis sąlygomis ir / arba ribotais terminais) arba nutraukti bei parengs ir pateiks Seimui įstatymų, kuriais bus atsisakyta fiksuoto finansavimo, kaip nepagrįsto būdo, projektus.

2. 2016-10-03 valstybinio audito ataskaitoje Nr. FA-P-60-6-10-1 „Lietuvos Respublikos 2015 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumas ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimas“ pateikta rekomendacija – „siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi Konstitucijos nuostatų, inicijuoti teisės aktų pakeitimus, nusprendus, kokius finansinius rodiklius ir kiek jų privalo patvirtinti Seimas“.

Planuojama atsisakyti Seimui tvirtinti asignavimus turtui įsigyti, nustatyti, kad asignavimai darbo užmokesčiui yra maksimalūs ir gali būti naudojami tik su darbo užmokesčiu susijusioms išlaidoms ir darbdavių socialinei paramai finansuoti. Kartu numatoma, kad sutaupyti asignavimai iš tęstinės veiklos gali būti naudojami investicijų projektams, finansuojamiems iš tęstinės veiklos lėšų. Toks skirtingas požiūris į savo esmę nesiskiriančius asignavimus neargumentuojamas. Primename, kad Valstybės kontrolė yra pasisakiusi, jog mažinti įstaigų veiklos išlaidas galimybių yra, pereinant nuo tikslo detalai suplanuoti ir panaudoti išlaidas pagal ekonominę klasifikaciją prie siekio efektyviai ir rezultatyviai vykdyti veiklą mažiausia kaina ir dėl to teikusi rekomendaciją – *siekiant efektyviai, ekonomiškai ir rezultatyviai panaudoti valstybės biudžeto lėšas, sumažinti administracinę naštą, rekomenduojame nustatyti optimalų viešojo sektoriaus transporto ir kitų paslaugų įsigijimo ir lėšų naudojimo kontrolės mechanizmą, kad įstaigos galėtų siekti veiklos rezultatų* (2017-09-29 valstybinio audito ataskaita Nr. P-60-5-7-1). Todėl kviestume apsvarstyti galimybes siekti esminių pokyčių planuojant visas, įskaitant ir darbo užmokesčiui, išlaidas.

Pastebėtina, kad šiais planuojamais pakeitimais minėtoji rekomendacija dėl Konstitucijos nuostatų laikymosi įgyvendinta nebus, nes išlieka (pavyzdžiui, pasiskolintos lėšos gali būti naudojamos viršijant Seimo patvirtintą einamųjų biudžetinių metų bendrą asignavimų sumą) arba įtvirtinami nauji (teisė Vyriausybei perskirstyti pažangos lėšas tarp asignavimų valdytojų, nors pastariesiems asignavimus tvirtina Seimas) Seimo patvirtintų atitinkamų metų biudžeto rodiklių

keitimo jo vykdymo eigoje aspektai. Pažymime, kad Konstitucinio Teismo nutarime (1999-07-09 Nr. 18/98 „Dėl 1998 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių atvartinimo įstatymo“) konstatuota, kad „įstatymas gali būti keičiamas tik įstatymu“; „Konstitucijoje įstatymų leidybos delegavimas nenumatytas“; „pagal Konstituciją Vyriausybei <...> nesuteikiama galių pačiai pakeisti biudžetą.

Jei matytumėte poreikį, esame pasirengę diskutuoti rašte išdėstytais klausimais, kad įgyvendinant teiktas rekomendacijas būtų pasiekti esminiai pokyčiai formuojant ir vykdant biudžetus.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

Valstybės kontrolieriaus pavaduotojas

Audrius Misevičius